

СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ МОРСЬКИХ ТОРГОВИХ ПОРТІВ В ЗЕРНОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРІ УКРАЇНИ

*Матвієнко М.О., здобувач вищої освіти,
mezinaonma@gmail.com*

*Науковий керівник: Мезіна Л.В., к.е.н., доцент
Національний університет «Одеська морська академія»*

Морські торгові порти відносяться до складних соціально-економічних систем.

Вони забезпечують ефективне використання всіх видів транспорту, раціональні транспортно-економічні зв'язки, закінчення чи продовження процесів транспортування товарів за жорстких екологічних обмежень.

Морські торгові порти концентрують різні види діяльності, пов'язані з обробкою чи обслуговуванням транспортних та вантажних потоків. Вони характеризуються диференціацією рівня прибутковості та ресурсоемності операцій.

Це визначає відмінність підходів щодо параметрів та активності їх оптимізації. Тому залишається актуальною проблема досягнення максимальної інтенсивності основної експлуатаційної діяльності портової інфраструктури України, загальної нормалізованої ефективності та комплексності розвитку.

В Україні зернові вантажі – це стратегічний товар, зерновий аграрний сектор в Україні це найважливіший потенціал валютних надходжень в країну.

В 2019 році був досягнутий рекорд вражаю зернових – 75 млн. т. Пшениця, кукурудза та ячмінь складають 99 % хлібних товарів в Україні [1, с. 22]. Морські порти України являються основною ланкою для експорту зернових вантажів.

Вторгнення росії в Україну змінила логістичну складову. Через блокаду морських портів України зернові вантажі почали експортувати через порти Дунаю (98% обсягу), а решта через залізничний та автомобільний транспорт. Але, необхідно підкреслити, що ця інфраструктура не може в повному обсязі експортувати значні об'єми зернових вантажів.

На рисунку 1. представлена структура вантажів у морських торговельних портах України в 2021 році.

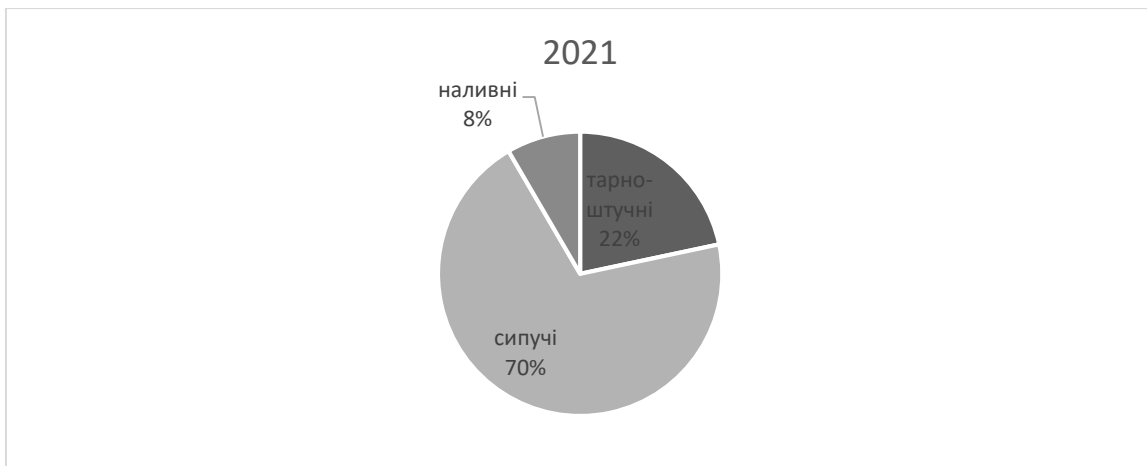

Рисунок 1 - Структура вантажопереробки вантажів за видами у морських торгових портах України в 2021 році.

Джерело: Розроблено автором на базі [2]

Пріоритетність розвитку торгових портів у найважливіших регіонах ринку морської торгівлі ґрунтується на багатоаспектності впливу цих підприємств на ефективність функціонування всієї морської транспортної промисловості. У цьому необхідно враховувати диференціацію особливостей організаційної та виробничої структури сучасних портів.

Порти відносяться до вузлових підсистем глобальної морської транспортної промисловості [3].

Їхній виробничий потенціал повинен забезпечувати обробку вантажопотоків за всіма видами плавання.

На риснку 2 наведена динаміка основних груп вантажів, які переробляються в портах України.

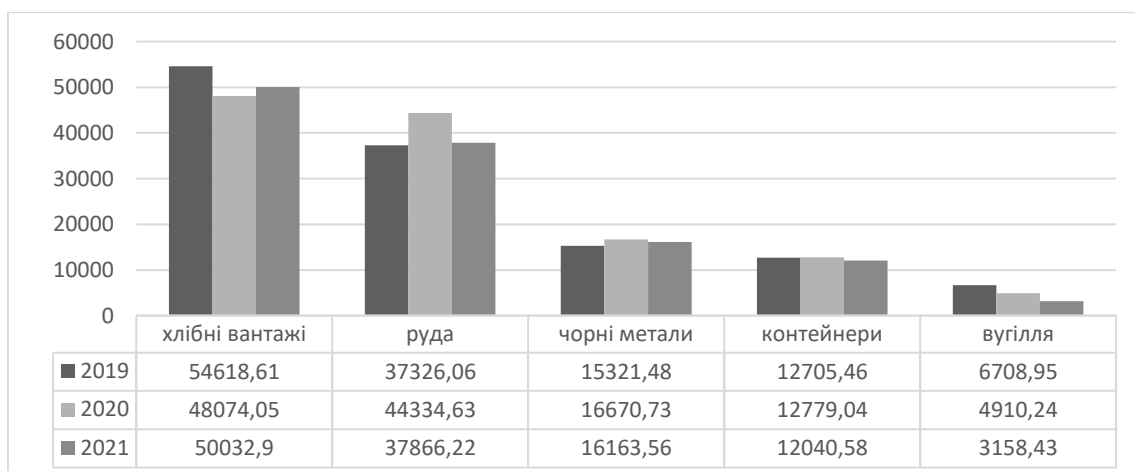

Рисунок 2 - Динаміка основних вантажів, які переробляються в торговельних портах України в 2019-2021 р, тис. т .

Джерело: Розроблено автором на базі [4]

Морські торгові порти відрізняються важливою значимістю стійкості міжнародних економічних відносин. Вони також значною мірою визначають ефективність обробки вантажних та транспортних потоків. Порти у зв'язку з цим характеризуються універсальністю зв'язків з іншими видами транспорту та вантажовласниками підсистемами. Тому важливим стає збалансованість розвитку виробничого потенціалу торгових портів щодо всієї сукупності зовнішніх потреб.

Формування економічних результатів функціонування морських торгових портів свідчить про недостатній облік ступеня скорочення часу обробки транспортних потоків та прискорення доставки вантажів у структурі мультимодальних транспортних технологій. Співвідношення економічних результатів і ресурсів порту, що склалося, дає підставу стверджувати про недостатньо обґрунтований вибір критерію розвитку в умовах централізованого фінансування капітального будівництва. Тож у структурі інтеграційних процесів необхідний механізм управління максимумом сукупного результату. Високо ефективною зовнішньоекономічною діяльністю є експорт транспортних послуг. При цьому залежно від географічного, геополітичного та геостратегічного факторів формується транзитний потенціал країни. На рис. 3. представлена динаміка переробки вантажів по структурі в портах України.

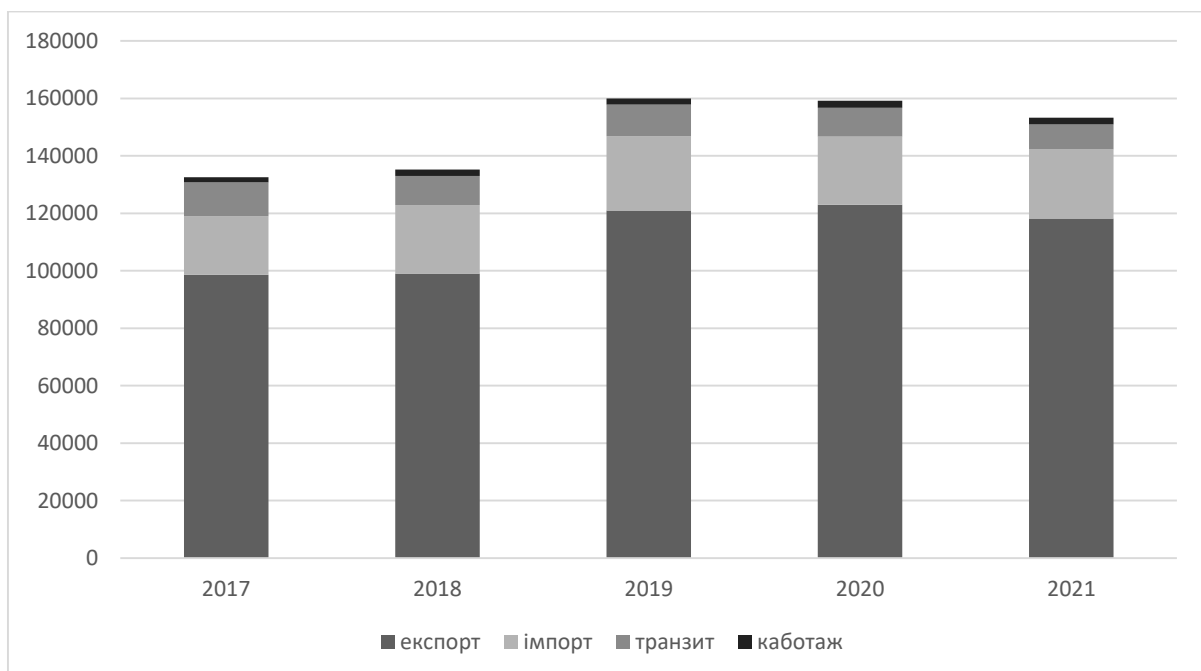

Рисунок 3 - Динаміка структури переробки вантажів в морських портах України, тис. т.

Джерело: Розроблено автором на базі [4]

У більшості портів світу розмежовані види діяльності, пов'язані з безпекою та незалежністю портового комплексу та діяльність комерційного характеру.

Державні інтереси забезпечуються морською адміністрацією. Під її контролем перебуває територія: акваторія порту, морські підхідні, шляхи (канали) та навігаційна обстановка.

Вона виконує функції власника на основні гідротехнічні споруди, які з низки причин неможливо передати у приватну власність.

Решта видів діяльності: зберігання вантажів, виконання вантажно-розвантажувальних робіт, надання різних послуг суднами службово-допоміжного флоту, обслуговування пасажирів та інші операції виконуються спеціалізованими підприємствами, які мають необхідні кошти.

У той же час порт для нормальної функціональної стійкості повинен мати ознаки організаційної та технічної єдності.

Тому при розробці стратегії розвитку важливим є об'єднання завдань та умов усіх структур, що утворюють торговельний порт. Будь-яка форма підприємства, орієнтованого на оптимізацію обробки транспортних та вантажних потоків, що проходять через торговий порт, має враховувати важливість перспективних напрямів розвитку системи за критеріями стратегічної стійкості.

Література.

1. Стратегічні зернові. *Порти України*. 2022. № 2. С.26-27
2. Структура вантажопотоків. *Порти України*. 2022. № 1. С.40-41
3. Національна економічна діяльність і міжнародні економічні відносини: сучасний стан та тенденції розвитку: Колективна монографія. Полтава: Центр фінансово-економічних досліджень. 2020. 251с.
4. Підсумки роботи морських портів України за січень – грудень 2021 року. *Порти України*. 2022. № 1. С.48-51.